

گفتارهایی در  
دستور و زبان‌شناسی

سید سامعی

ستار

تهران ۱۳۹۸

|                                               |                       |
|-----------------------------------------------|-----------------------|
| سامعی، حسین، ۱۳۳۲ -                           | سرشناسه:              |
| گفتارهایی در دستور و زبان‌شناسی / حسین سامعی. | عنوان و نام پدیدآور:  |
| تهران: کتاب بهار، ۱۳۹۸.                       | مشخصات نشر:           |
| هشت، ۱۵۵ص.                                    | مشخصات ظاهری:         |
| کتاب بهار؛ ۳۷. دستور زبان فارسی؛ ۵.           | فروست:                |
| ۹ - ۰۱ - ۷۰۶۷ - ۶۲۲ - ۹۷۸                     | شابک:                 |
| فیبا                                          | وضعیت فهرست‌نویسی:    |
| کتابنامه.                                     | یادداشت:              |
| فارسی - دستور                                 | موضوع:                |
| Persian language -- Grammar                   | موضوع:                |
| زبان‌شناسی                                    | موضوع:                |
| linguistics                                   | موضوع:                |
| PIR۶۶۸۸                                       | رده‌بندی کنگر:        |
| ۴۵                                            | رده‌بندی دیویی:       |
| ۵۹۴ - ۱۴                                      | شماره کتاب‌شناسی ملی: |

تهران: خیابان بهار، کوچه حمید صدیق، شماره ۵، واحد ۶ (تلفن: ۷۷۵۲۴۷۸۱)

### گفتارهایی در دستور و زبان‌شناسی

حسین سامعی

چاپ اول: ۱۳۹۸

شمارگان: ۵۰۰

صفحه‌آرا: مریم درخشان گلریز

طراح جلد: پاشا دارابی

چاپ و صحافی: پردیس دانش

شابک: ۹ - ۰۱ - ۷۰۶۷ - ۶۲۲ - ۹۷۸

همه حقوق چاپ و نشر این کتاب محفوظ و مخصوص کتاب بهار است.

کتاب بهار (0912 122 6008, @Ketabe\_Bahar, ketabebaharpub94@gmail.com)

مرکز پخش: پیام امروز (۳۵ ۶۵ ۴۸ ۶۶)

## فهرست

یادداشت نویسنده ..... هفت

### بخش اول: دستور

|    |                                                          |
|----|----------------------------------------------------------|
| ۳  | تکیه فعل در زبان فارسی، بررسی مجدد                       |
| ۱۹ | الگوهای واژه‌سازی در زبان فارسی، گزارشی از یک طرح پژوهشی |
| ۲۹ | مجهول در فارسی، یادداشتی برای ویراستاران                 |
| ۳۳ | نسبت ویراستار با دستور زبان                              |
| ۴۱ | دستور                                                    |
| ۴۹ | صرف                                                      |
| ۵۵ | صفت                                                      |
| ۶۱ | فعل                                                      |
| ۷۱ | قید                                                      |
| ۷۷ | کلمه                                                     |
| ۸۳ | مصدر                                                     |
| ۸۷ | مصدر مَرخَم                                              |
| ۹۱ | ندا                                                      |
| ۹۵ | یاء نکره                                                 |

### بخش دوم: زبان‌شناسی

|     |             |
|-----|-------------|
| ۱۰۳ | زبان‌شناسی  |
| ۱۱۳ | گویش تجریشی |

|     |                                                      |
|-----|------------------------------------------------------|
| ۱۲۳ | ..... برنامه آموزشی فارسی در گفتار، گزارش یک تجربه   |
| ۱۳۷ | ..... زبان، غذا، و حیوانات: بحثی در انسان‌شناسی زبان |
| ۱۴۹ | ..... سومین کنفرانس زبان‌شناسی                       |
| ۱۵۱ | ..... علی‌اشرف صادقی                                 |

## یادداشت نویسنده

این کتاب حاوی مجسمه گفتارهایی است که غالب آن‌ها در دو دهه گذشته در این‌جا و آن‌جا منتشر شده‌اند. مقالات در در بخش دستور و زبان‌شناسی منظم شده‌اند. در این میان، مقاله‌های «دستور زبان»، «صرف»، «صفت»، «نعل»، «نقده»، «کلمه»، «مصدر»، «مصدر سرخم»، «اندا»، «پاء نکره»، و «زبان‌شناسی» برای دانش‌نامه زبان و ادب فارسی (فرهنگستان زبان و ادب فارسی، ۱۳۸۹-۱۳۹۲) تألیف شدند. مقاله «تکیه فعل» در زبان فارسی، بررسی مجدد» در نامه فرهنگستان (شماره ۴، ۱۳۷۴) و مقاله «گوش تجریشی» در مجله زبان‌شناسی (۱۳۸۴) به چاپ رسیدند. «برنامه آموزشی فارسی در گفتار، گزارش یک تجربه» مسیری است بر مجموعه آموزشی صوتی-تصویری فارسی در گفتار (شورای گسترش زبان فارسی در آمریکای شمالی، ۱۳۸۱). گفتار «علی‌اشرف صادقی» را نگارنده برای بنیاد موقوفات دکتر محمود افشار (۱۳۹۷) و در بزرگداشت مقام این استاد زبان‌شناسی نگاشت. مقاله‌های «مجهول در فارسی»، «نسبت ویراستار با دستور زبان» و «زبان، غذا، و حیوانات» پیش از این منتشر شده‌اند. مقاله اخیر نخستین بار در چهارمین کنفرانس دوسالانه مطالعات ایرانی (تسدا - میلند، ۱۳۸۳) ارائه شد. نگارنده چاپ این مجموعه گفتارها را مدیون تشویق و پیگیری آقای مهندس احمد خندان، مدیر انتشارات کتاب بهار است و خود را قدردان ایشان می‌داند. این قدردانی نه فقط به جهت انتشار این مجموعه است بلکه به خاطر همتی است که ایشان در این ایام عسرت در کار انتشار کتاب به خرج می‌دهند.

حسین سامعی

آبان ۱۳۹۸